

KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO

Komentarz

Tom II

Postępowanie rozpoznawcze

redakcja naukowa Tadeusz Ereciński

Tadeusz Ereciński, Paweł Grzegorzczak
Jacek Gudowski, Maria Jędrzejewska, Karol Weitz

5. WYDANIE

KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO

Komentarz

Tom II

Postępowanie rozpoznawcze

redakcja naukowa Tadeusz Ereciński

Tadeusz Ereciński, Paweł Grzegorzczak
Jacek Gudowski, Maria Jędrzejewska, Karol Weitz

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

5. WYDANIE

Stan prawny na 20 września 2016 r.

Wydawca
Klaudia Szawłowska-Milczarek

Redaktor prowadzący
Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne
Katarzyna Świerk-Bożek

Łamanie
Fotoedytor

Komentarz do artykułów napisali:

Tadeusz Ereciński: art. 183¹–186, 189¹, 202¹, 227–315, 353¹–362¹

Paweł Grzegorzczak: art. 363–366

Paweł Grzegorzczak, Karol Weitz: art. 207, 208¹, 212, 217

Jacek Gudowski: art. 316–332

Maria Jędrzejewska, aktualizacja Paweł Grzegorzczak, Karol Weitz: art. 206, 208, 209–211,
213, 214, 215, 216, 218–226

Maria Jędrzejewska, aktualizacja Jacek Gudowski: art. 333–338, 350–353

Maria Jędrzejewska, aktualizacja Karol Weitz: art. 187–189, 190–196, 198–202, 203–205

Karol Weitz: art. 214¹, 216¹, 339–349

© Copyright by Tadeusz Ereciński, Paweł Grzegorzczak, Jacek Gudowski,
Maria Jędrzejewska, Karol Weitz, Warszawa 2016

ISBN: 978-83-264-8932-7

5. wydanie

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 101 z późn. zm.)	13
---	----

CZĘŚĆ PIERWSZA POSTĘPOWANIE ROZPOZNAWCZE

KSIĘGA PIERWSZA. PROCES	17
TYTUŁ VI. Postępowanie	17
DZIAŁ II. Postępowanie przed sądami pierwszej instancji	17
Rozdział 1. Mediacja i postępowanie pojednawcze	17
Oddział 1. Mediacja	21
Oddział 2. Postępowanie pojednawcze	71
Rozdział 2. Pozew	82
Rozdział 3. Rozprawa	174
DZIAŁ III. Dowody	271
Rozdział 1. Przedmiot i ocena dowodów	278
Rozdział 2. Postępowanie dowodowe	315
Oddział 1. Przepisy ogólne	315
Oddział 2. Dokumenty	330
Oddział 3. Zeznania świadków	375
Oddział 4. Opinia biegłych	400
Oddział 5. Oględziny	433
Oddział 6. Przesłuchanie stron	438
Oddział 7. Inne środki dowodowe	449
Rozdział 3. Zabezpieczenie dowodów	463
DZIAŁ IV. Orzeczenia	467
Rozdział 1. Wyroki	477
Oddział 1. Wydanie wyroku	477
Oddział 2. Natychmiastowa wykonalność wyroków	582
Oddział 3. Wyroki zaoczne	593
Oddział 4. Sprostowanie, uzupełnienie i wykładnia wyroków	647
Rozdział 1a. Nakazy zapłaty	659

Rozdział 2. Postanowienia sądu	661
Rozdział 3. Prawomocność orzeczeń	681
Skorowidz przedmiotowy	731

Wykaz skrótów

Akty prawne

- dyrektywa 2008/52/WE – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/52/WE w sprawie niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych (Dz. Urz. UE L 136 z 24.05.2008, s. 3 ze sprost.)
- EKPC – Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z późn. zm.)
- i. sąd. – zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 grudnia 2003 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów oraz innych działów administracji sądowej (Dz. Urz. MS Nr 5, poz. 22 z późn. zm.)
- k.c. – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 380 z późn. zm.)
- k.h. – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. – Kodeks Handlowy (Dz. U. Nr 57, poz. 502 z późn. zm.)
- k.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1137 z późn. zm.)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
- k.p. – ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1502 z późn. zm.)
- k.p.a. – ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 23 z późn. zm.)

- k.p.c. – ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 101 z późn. zm.)
- k.p.c. z 1930 r. – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 listopada 1930 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 112, poz. 934 z późn. zm.; tekst jedn.: Dz. U. z 1950 r. Nr 43, poz. 394 z późn. zm.)
- k.p.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.)
- k.r.o. – ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 2082 z późn. zm.)
- k.s.h. – ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1030 z późn. zm.)
- k.z. – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. – Kodeks zobowiązań (Dz. U. Nr 82, poz. 598 z późn. zm.)
- o.p. – ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 613 z późn. zm.)
- p.p.s.a. – ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 718 z późn. zm.)
- pr. bank. – ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 128 z późn. zm.)
- pr. not. – ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 164 z późn. zm.)
- pr. pras. – ustawa z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Dz. U. Nr 5, poz. 24 z późn. zm.)
- pr. spółdz. – ustawa z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 21 z późn. zm.)
- pr. upadł. – ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 233 z późn. zm.)
- pr. weksl. – ustawa z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 160)
- p.u.s.p. – ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 133 z późn. zm.)
- p.w.k.c. – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Przepisy wprowadzające kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 94 z późn. zm.)

-
- reg. sąd. – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. poz. 2316 z późn. zm.)
- reg. SN – uchwała Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2003 r. w sprawie regulaminu Sądu Najwyższego (M.P. Nr 57, poz. 898 z późn. zm.)
- u.k.s.c. – ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 623)
- u.k.w.h. – ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 790 z późn. zm.)
- u.l.s. – ustawa z dnia 15 czerwca 2007 r. o lekarzu sądowym (Dz. U. Nr 123, poz. 849 z późn. zm.)
- u.o.i.n. – ustawa z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1167)
- u.o.p.l. – ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 150 z późn. zm.)
- ustawa o SN – ustawa z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1254)

Czasopisma i zbiory orzecznictwa

- ADR – ADR. Arbitraż i Mediacja
- Annales UMCS – Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska
- AUL – Acta Universitatis Lodziensis
- AUWr – Acta Universitatis Wratislaviensis
- Biul. SN – Biuletyn Informacyjny Sądu Najwyższego (od 1988 r. – Biuletyn Sądu Najwyższego)
- BMS – Biuletyn Ministerstwa Sprawiedliwości
- DPP – Demokratyczny Przegląd Prawniczy
- EPS – Europejski Przegląd Sądowy
- Gł. A. – Głos Adwokatów
- Gł. Pr. – Głos Prawa
- Gł. S. – Głos Sądownictwa
- GSW – Gazeta Sądowa Warszawska
- IC – Izba Cywilna. Biuletyn Sądu Najwyższego
- KPP – Kwartalnik Prawa Prywatnego

M. Praw.	– Monitor Prawniczy
N. Pal.	– Nowa Palestra
NP	– Nowe Prawo
NPC	– Nowy Proces Cywilny
NPN	– Nowy Przegląd Notarialny
OSA	– Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSN	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego (do 1962 r.)
OSNAPIUS	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (od 1994 r.)
OSNC	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna (od 1995 r.)
OSNCK	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna i Izba Karna
OSNCP	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna oraz Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (od 1963 do 1994 r.)
OSNC-ZD	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Zbiór Dodatkowy
OSNKW	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa
OSNP	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych (od 2003 r.)
OSNPG	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Biuletyn Prokuratury Generalnej
OSNSD	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego
OSP	– Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPiKA	– Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
Pal.	– Palestra
PES	– Problemy Egzekucji Sądowej
PiP	– Państwo i Prawo
PiZS	– Praca i Zabezpieczenie Społeczne
PN	– Przegląd Notarialny
POSAG	– Przegląd Orzecznictwa Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
PPC	– Polski Proces Cywilny
PPE	– Przegląd Prawa Egzekucyjnego
PPH	– Przegląd Prawa Handlowego
PPiA	– Przegląd Prawa i Administracji

PPiPS	– Prawo Pracy i Prawo Socjalne – Przegląd Orzecznictwa
Pr. Bank.	– Prawo Bankowe
Probl. Praw.	– Problemy Praworządności
Prok. i Pr.	– Prokuratura i Prawo
Pr. Spółek	– Prawo Spółek
PS	– Przegląd Sądowy
PUG	– Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
PWS	– Problemy Wymiaru Sprawiedliwości
Rej.	– Rejent
Rodz. i Pr.	– Rodzina i Prawo
RPE	– Ruch Prawniczy i Ekonomiczny
RPEiS	– Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
R. Pr.	– Radca Prawny
SC	– Studia Cywilistyczne
SI	– Studia Iuridica
SP	– Studia Prawnicze
SP-E	– Studia Prawno-Ekonomiczne
Zb. Orz.	– Zbiór Orzeczeń
ZNIBPS	– Zeszyty Naukowe Instytutu Badania Prawa Sądowego
ZNUJ	– Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego
ZNUŁ	– Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego
ZNUMK	– Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika
ZPAMS	– Zeszyty Problemowo-Analityczne Ministerstwa Sprawiedliwości
ZPP	– Zrzeszenie Prawników Polskich
ZPUKSW	– Zeszyty Prawnicze Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego

Inne

ETPC	– Europejski Trybunał Praw Człowieka
NSA	– Naczelny Sąd Administracyjny
SA	– Sąd Apelacyjny
SN	– Sąd Najwyższy
SO	– Sąd Okręgowy

SW	- Sąd Wojewódzki
TK	- Trybunał Konstytucyjny

Uwaga: Artykuły bez bliższego oznaczenia są artykułami kodeksu postępowania cywilnego.

USTAWA

z dnia 17 listopada 1964 r.

Kodeks postępowania cywilnego

(tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 101; zm.: Dz. U. z 2014 r. poz. 293, poz. 379, poz. 435, poz. 567, poz. 616, poz. 945, poz. 1091, poz. 1161, poz. 1296, poz. 1585, poz. 1626, poz. 1741, poz. 1924; z 2015 r. poz. 2, poz. 4, poz. 218, poz. 539, poz. 978, poz. 1062, poz. 1137, poz. 1199, poz. 1311, poz. 1418, poz. 1419, poz. 1505, poz. 1527, poz. 1567, poz. 1587, poz. 1595, poz. 1634, poz. 1635, poz. 1854; z 2016 r. poz. 195, poz. 437, poz. 996, poz. 1177, poz. 1358)

CZĘŚĆ PIERWSZA
POSTĘPOWANIE ROZPOZNAWCZE

KSIĘGA PIERWSZA PROCES

TYTUŁ VI Postępowanie

DZIAŁ II

Postępowanie przed sądami pierwszej instancji

Rozdział 1 Mediacja i postępowanie pojednawcze

Literatura do rozdziału 1

P. Adamus, *Wynagrodzenie mediatora w postępowaniu cywilnym – wybrane zagadnienia*, M. Praw. 2011, nr 10; **M. Allerhand**, *Przerwanie przedawnienia przez zgłoszenie wniosku w trybie art. 392 k.p.c.*, PPC 1939, nr 3–4; **A. Antkiewicz**, *Koszty postępowania mediacyjnego w procesie cywilnym*, R. Pr. 2007, nr 3; **A. Antkiewicz**, *Problemy w stosowaniu przepisów o mediacji w postępowaniu cywilnym*, R. Pr. 2008, nr 6; **K.W. Baran**, *Mediacja w sprawach z zakresu prawa pracy*, PiZS 2006, nr 3; **M. Białecki**, *Instytucja mediacji w sprawach rodzinnych w świetle przemian społecznych w polskim postępowaniu cywilnym – analiza prawnoporównawcza* (w:) H. Dolecki, K. Flaga-Gieruszyńska (red.), *Ewolucja polskiego postępowania cywilnego wobec przemian politycznych, społecznych i gospodarczych. Materiały konferencyjne Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr Postępowania Cywilnego, Szczecin–Niechorze 28–30.09.2007 r.*, Warszawa 2009; **M. Białecki**, *Mediacja w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2012; **M. Białecki**, *Mediacja w sprawach rodzinnych na przykładzie rozwiązań europejskich* (w:) P. Cioch, E. Gapska, J. Nowińska, P. Pogonowski (red.), *Współczesne przemiany postępowania cywilnego*, Warszawa 2010; **M. Białecki**, *Możliwości i ograniczenia mediacji w sprawach rodzinnych na tle prawnoporównawczym* (w:) M. Kosek, J. Słyk (red.), *W trosce o rodzinę. Księga pamiątkowa ku czci Profesor Wandy Stojanowskiej*, Warszawa 2008; **M. Białecki**, *Praktyczne aspekty mediacji jako alternatywnej*

formy rozstrzygania sporów w sprawach rodzinnych – analiza prawnoporównawcza, Pal. 2006, nr 9–10; **A. Bieliński**, *Mediacja jako forma rozwiązywania, a nie rozstrzygania sporów na gruncie polskiego postępowania cywilnego – zagadnienia wybrane* (w:) *Arbitraż i mediacja jako instrumenty wspierania przedsiębiorczości*, Ius et Administratio 2006, zeszyt specjalny; **A. Bieliński**, *Mediator w sprawach cywilnych – wybrane zagadnienia regulacji obcych i polskich*, ADR 2008, nr 3; **A. Bieliński**, *Rola i pozycja profesjonalnego pełnomocnika w ramach procedur ADR*, ADR 2010, nr 2; **A. Bieliński**, **A. Kaftańska**, *Kilka uwag na temat mediacji rodzinnej*, ADR 2011, nr 3; **E. Bienkowska**, *Podstawowe zagadnienia mediacji w sprawach cywilnych*, Jurysta 2008, nr 2; **Ł. Błaszczak**, *Alternatywne formy rozwiązywania sporów – analiza zjawiska na tle prawa polskiego* (w:) *Czterdziestolecie kodeksu postępowania cywilnego. Zjazd Katedr Postępowania Cywilnego w Zakopanem (7–9.10.2005)*, Kraków 2006; **Ł. Błaszczak**, *Charakter prawny umowy o mediację*, ADR 2008, nr 1; **M. Bobrowicz**, *Mediacja – sposobem rozwiązywania sporów*, Jurysta 2002, nr 9; **M. Bobrowicz**, *Mediacje gospodarcze – jak mediuwać i przekonywać*, Warszawa 2003; **M. Bobrowicz**, *Rola pełnomocników procesowych w mediacji cywilnej*, cz. I, R. Pr. 2007, nr 3; **M. Bobrowicz**, *Rola pełnomocników procesowych w mediacji cywilnej*, cz. II, R. Pr. 2007, nr 4; **A. Budniak**, *Die Einbindung mediativer Elemente in das polnische und das deutsche Gerichtsverfahren in Zivilsachen*, ADR 2010, nr 1; **R. Cebula**, *Mediacja w sprawach cywilnych jako sposób na usprawnienie działalności sądów* (w:) **Ł. Bojarski** (oprac.), *Sprawny sąd. Zbiór dobrych praktyk*, cz. 2, Warszawa 2008; **R. Cebula**, *Postanowienie sądu o skierowaniu stron do mediacji w świetle kodeksu postępowania cywilnego*, R. Pr. 2008, nr 1; **P. Chańko**, **T. Strumiłło**, *Przerwanie biegu terminu przedawnienia na skutek wszczęcia mediacji*, ADR 2010, nr 1; **M. Cherka**, **J. Jagielski**, *Dopuszczalność sprawowania funkcji mediatora przez notariuszy oraz prowadzenia ośrodków mediacyjnych przez rady izb notarialnych – uwagi na tle nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego*, NPN 2006, nr 2; **M. Dąbrowski**, *Charakter prawny ugody mediacyjnej zawartej po wszczęciu postępowania cywilnego*, ADR 2013, nr 1; **T. Ereciński**, *Bariery w stosowaniu mediacji i arbitrażu* (w:) **P. Cioch**, **E. Gapska**, **J. Nowińska**, **P. Pogonowski** (red.), *Współczesne przemiany postępowania cywilnego*, Warszawa 2010; **T. Ereciński**, *Kilka uwag o mediacji w sprawach cywilnych* (w:) **K. Szczepanowska-Kozłowska** (red.), *Oblicza prawa cywilnego. Księga Jubileuszowa dedykowana Profesorowi Janowi Błeszyńskiemu*, Warszawa 2013; **K. Falkiewicz**, **R.Ł. Kwaśnicki**, *Arbitraż i mediacja w świetle najnowszej nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego*, PPH 2005, nr 11; **K. Flaga-Gieruszyńska**, *Wpływ mediacji na tok procesu cywilnego* (w:) *Arbitraż i mediacja jako instrumenty wspierania przedsiębiorczości*, Ius et Administratio 2006, zeszyt specjalny; **A. Franusz**, *Ugoda w postępowaniu mediacyjnym i arbitrażowym* (w:) **D. Czura-Kalinowska** (red.), *Mediacja i arbitraż jako sposoby polubownego rozstrzygania sporów*, Poznań 2009; **G. Frączak**, *Zmiana osoby mediatora wyznaczonego postanowieniem sądu* (w:) *Arbitraż i mediacja jako instrumenty wspierania przedsiębiorczości*, Ius et Administratio 2006, zeszyt specjalny; **K. Gajda**, *Alternatywne metody rozwiązywania sporów w sprawach konsumenckich*, cz. 1, ADR 2008, nr 2; **K. Gajda**, *Alternatywne metody rozwiązywania sporów w sprawach konsumenckich*, cz. 2, ADR 2008, nr 3; **K. Gajda-Roszczyńska**, *Mediacja obligatoryjna*, PPC 2012, nr 3; **I. Gil**, *Mediacja w postępowaniu cywilnym i sądowniczym – zagadnienia prawnoporównawcze* (w:) *Arbitraż i mediacja jako instrumenty wspierania przedsiębiorczości*, Ius et Administratio 2006, zeszyt specjalny; **E. Gmurzyńska**, *Mediacja w sporach gospodarczych – rzeczywistość czy iluzja?*, ADR 2008, nr 1; **E. Gmurzyńska**, *Mediacja w sprawach cywilnych w amerykańskim systemie prawnym – zastosowanie w Europie i w Polsce*, Warszawa 2007; **E. Gmurzyńska**, *Mediacje – czy nowa metoda rozstrzygania sporów w systemie sądów powszechnych? Uwagi krytyczne na temat mediacji w systemie amerykańskim*, Przegląd Prawniczy UW 2004, nr 2; **E. Gmurzyńska**, *Rodzaje mediacji* (w:) **L. Mazowiecka** (red.), *Mediacja. Księga dedykowana pamięci Pani dr Janiny Waluk*, Warszawa 2009; **E. Gmurzyńska**, *Rola prawa i prawników w mediacjach na przykładzie praktyki w Stanach Zjednoczonych*, R. Pr. 2005, nr 6; **E. Gmurzyńska**, *Rola prawników w alternatywnych metodach rozwiązywania sporów*, Warszawa 2014; **E. Gmurzyńska**, **R. Morek** (red.), *Mediacje. Teoria i praktyka*, Warszawa 2009; **E. Gmurzyńska**, **R. Morek**, *O problemach dotyczących rozstrzygania spraw o błędy lekarskie i o roli mediacji*, ADR 2011

nr 3; **R. Golat**, *Polubowne rozstrzyganie sporów*, Warszawa 2007; **Z. Góral**, *Mediacja jako sposób rozwiązywania zbiorowych sporów pracy (uwagi de lege ferenda)* (w:) Z. Góral (red.), *Studia z prawa pracy. Księga pamiątkowa ku czci Docenta Jerzego Logi*, Łódź 2007; **A. Jakubiak-Mironczuk**, *Alternatywne a sądowe rozstrzyganie sporów sądowych*, Warszawa 2008; **A. Jakubiak-Mironczuk**, *Zmiany zachodzące w charakterze form alternatywnego rozwiązywania sporów*, ADR 2008, nr 4; **M. Jędrzejewska**, *Możliwość przerwania biegu przedawnienia przez czynności poprzedzające wniesienie pozwu oraz w drodze przypozwania*, PUG 1966, nr 3; **A. Kalisz**, *Mediacja jako alternatywa dla sądu a usprawnienie pracy wymiaru sprawiedliwości – przegląd instytucji polskiego systemu prawnego* (w:) W. Witkowski (red.), *W kręgu historii i współczesności polskiego prawa. Księga jubileuszowa dedykowana profesorowi Arturowi Korobowiczowi*, Lublin 2008; **A. Kalisz**, *Problematyka mediacji w polskim porządku prawnym (na tle rozwiązań amerykańskich)*, *Studia Iuridica Lublinensia* 2003, nr 1; **A. Kalisz**, **A. Zienkiewicz**, *Prawnik w mediacji*, ADR 2013, nr 2; **A. Kalisz**, **E. Prokop-Perzyńska**, *Mediacja w sprawach cywilnych w prawie polskim i europejskim*, EPS 2010, nr 11; **S. Kalus**, *Mediacja i arbitraż w sprawach nieruchomościowych*, *Nieruchomości* 2007, nr 4; **D. Kamieniecka**, *Mediacja w sprawach o zniesienie współwłasności*, ADR 2015, nr 2; **Z. Kmiecik**, *Mediacja i concyliacja w prawie administracyjnym*, Kraków 2004; **M.H. Kurtasz**, **A. Marek**, **K. Mularczyk**, *Postępowanie pojednawcze a postępowanie mediacyjne*, ADR 2011, nr 1; **J. Kuźmicka-Sulikowska**, *Podstawa prawna odpowiedzialności cywilnej mediatora*, ADR 2008, nr 3; **J. Lapierre**, *Pojednanie i ugoda w postępowaniu przed sądem gospodarczym* (w:) *Z zagadnień współczesnego prawa cywilnego. Księga pamiątkowa ku czci prof. T. Dybowskiego*, SI 1994, t. XXI; **J. Lapierre**, *Postępowanie przed sądem pierwszej instancji*, Katowice 1967; **M. Lewandowicz-Machnikowska**, **A. Górnicz-Mulcahy**, *Mediacja w sporze zbiorowym*, ADR 2011, nr 2; **A. Majewski**, **K. Mularczyk**, *Mediacja jako ADR w prawie pracy*, ADR 2010, nr 3; **P. Malaga**, **A. Mól**, *Sposoby i skutki wszczęcia mediacji*, ADR 2008, nr 4; **A. Malarewicz**, *Mediacja w prawie cywilnym, ze szczególnym uwzględnieniem postępowania w sprawie o rozwód* (w:) **D. Czura-Kalinowska** (red.), *Mediacje jako sposoby polubownego rozstrzygania sporów*, Poznań 2009; **M. Malczyk-Herdzina**, *Mediacja w sprawach o rozwód i separację – wybrane zagadnienia*, ADR 2008, nr 4; **W. Michalewicz**, *Sądowe postępowanie pojednawcze*, R. Pr. 1997, nr 4; **Z. Miczek**, *Mediacja w sprawach cywilnych*, PPH 2006, nr 6; **M. Miszkin-Wojciechowska**, *Prawne gwarancje poufności mediacji gospodarczej i cywilnej – ocena regulacji prawa polskiego na tle wybranych rozwiązań w prawie obcym*, ADR 2010, nr 2; **R. Morek**, *ADR – alternatywne rozwiązywanie sporów w sprawach gospodarczych*, Warszawa 2004; **R. Morek**, *Arbitraż i mediacja w sprawach morskich – zarys problematyki*, R. Pr. 2006, nr 1; **R. Morek**, *Czy sąd może skierować sprawę do mediacji, pomimo iż strona „nie wyraziła zgody na mediację”?* *Uwagi na zasadzie dobrowolności mediacji na tle art. 183[§] 3 k.p.c.* (w:) *Arbitraż i mediacja jako instrumenty wspierania przedsiębiorczości*, Ius et Administratio 2006, zeszyt specjalny; **R. Morek**, *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/52/WE z 21.05.2008 r. o niektórych aspektach mediacji w sprawach cywilnych i handlowych. Nowy etap rozwoju mediacji w Europie*, ADR 2008, nr 3; **R. Morek**, *Mediacja i arbitraż. Komentarz*, Warszawa 2006; **R. Morek**, *Mediacja w kodeksie postępowania cywilnego – uwagi porównawcze na tle przepisów o mediacji w postępowaniach: karnym, w sprawach nieletnich oraz przed sądami administracyjnymi*, M. Praw.-wkł. 2006, nr 20; **R. Morek**, *Mediacja w sprawach cywilnych* (w:) **E. Gmurzyńska**, **R. Morek** (red.), *Mediacje. Teoria i praktyka*, Warszawa 2009; **R. Morek**, *O potrzebie popularyzacji nowych koncepcji i metod rozwiązywania sporów*, Pal. 2007, nr 7–8; **R. Morek**, *Prawa i obowiązki oraz odpowiedzialność cywilna mediatora* (w:) **M. Pyziak-Szafnicka** (red.), *Odpowiedzialność cywilna. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Adama Szpunara*, Kraków 2004; **R. Morek**, *Umowa o mediację* (w:) **E. Nowińska**, **M. du Vall** (red.), *Księga pamiątkowa ku czci profesora Janusza Szwaji*, ZNUJ 2004, nr 88; **R. Morek**, *Umowa o mediację i jej charakter prawny* (w:) **M. Pazdan**, **W. Popiołek**, **E. Rott-Pietrzyk**, **M. Szpunar** (red.), *Europeizacja prawa prywatnego*, t. 1, Warszawa 2008; **P. Mostowik**, *Europejskie wzorcowe unormowanie mediacji w sprawach cywilnych i handlowych z 2008 r. a obowiązujące od 2005 r. rozwiązania kodeksu postępowania cywilnego*, ADR 2009, nr 1; **A. Mól**, *Alternatywne rozwiązywanie sporów w inter-*

necie, PPH 2005, nr 10; A. Mól, *Pojęcie i znaczenie alternatywnych metod rozstrzygania sporów*, PPH 2001, nr 11; **M. Muliński**, *Krajowe tytuły egzekucyjne powstające w postępowaniu mediacyjnym oraz w postępowaniu przed sądem polubownym*, ADR 2008, nr 1; **J. Olszewski** (red.), *Aktualne problemy teorii i praktyki funkcjonowania sądów polubownych i ośrodków mediacyjnych. Materiały konferencyjne (Nałęczów-Zdrój 8–10.05.2009 r.)*, Rzeszów 2009; **Ł. Ołdakowski**, *Krytyczna analiza przepisów o mediacji cywilnej*, ADR 2010, nr 3; **M. Pazdan**, *O mediacji i praktyce jej unormowania w Polsce*, Rej. 2004, nr 2; **M. Pazdan**, *O mediacji i projekcie jej unormowania w Polsce*, Rej. 2004, nr 2; **M. Pazdan**, *Umowa o mediację* (w:) E. Nowińska, M. du Vall (red.), *Księga pamiątkowa ku czci profesora Janusza Szwaji*, ZNUJ 2004, nr 88; **S. Pieckowski**, *Arbitraż i mediacja w sprawach cywilnych* (w:) L. Mazowiecka (red.), *Mediacja. Księga dedykowana pamięci Pani dr Janiny Waluk*, Warszawa 2009; **S. Pieckowski**, *Mediacja w sprawach cywilnych*, Warszawa 2006; **S. Pieckowski**, *Mediacja w sprawach gospodarczych*, ADR 2011, nr 2; **J. Rajski**, *Rola mediacji przy rozwiązywaniu sporów związanych ze stosunkami w obrocie gospodarczym* (w:) A. Nowicka (red.), *Prawo prywatne czasu przemian. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Stanisławowi Sołtysińskiemu*, Poznań 2005; **M. Romanowska**, *Miejsce mediacji wśród ADR w Wielkiej Brytanii i Polsce*, ADR 2010, nr 1; **A. Rychter**, *Możliwe skutki niestawienia się na posiedzenie pojednawcze*, Pr. Bank. 2005, nr 7–8; **R. Schmidt**, *Nadanie klauzuli wykonalności ugodzie zawartej przed mediatorem*, ADR 2010, nr 1; **R. Schmidt**, *Postępowanie co do zatwierdzenia ugody zawartej przed mediatorem i jego skutki* (w:) D. Czura-Kalinowska (red.), *Mediacja i arbitraż jako sposoby polubownego rozstrzygania sporów*, Poznań 2009; **K. Schubert-Panecka**, *Mediation bei deutsch-polnischen Kindschaftskonflikten*, ADR 2010, nr 1; **T. Serafin, K. Gąsior**, *Wykorzystanie mediacji jako sposobu rozwiązywania sporów prawa własności intelektualnej*, ADR 2014, nr 4; **R. Siciński**, *Postępowanie pojednawcze i wyjaśniające w nowym kodeksie postępowania cywilnego*, Pal. 1967, nr 1; **W. Siedlecki**, *Postępowanie pojednawcze w sprawach cywilnych* (w:) *Zbiór rozpraw z zakresu postępowania cywilnego. Księga pamiątkowa ku czci prof. W. Berutowicza*, AUWr. Prawo 1990, nr 170; **M. Skibińska**, *Koszty mediacji w sprawach cywilnych*, ADR 2009, nr 3; **M. Skibińska**, *Mediacja w sprawach cywilnych – studium porównawcze na tle rozwiązań polskich i francuskich*, Rej. 2008, nr 3; **M. Skibińska**, *Prawnicy oraz psychologowie jako mediatorzy w sprawach rodzinnych*, ADR 2015, nr 2; **M. Skibińska**, *Rola prawników w mediacjach rodzinnych*, ADR 2015, nr 4; **M. Skibińska**, *Zalety i wady mediacji jako sposobu rozwiązywania sporów cywilnych*, ADR 2010, nr 3; **G. Skrzypczak**, *Prawnik a sposoby rozwiązywania sporów. Negocjacje i mediacje – wprowadzenie*, cz. I, M. Praw. 2004, nr 1; **G. Skrzypczak**, *Prawnik a sposoby rozwiązywania sporów. Negocjacje i mediacje – wprowadzenie*, cz. II, M. Praw. 2004, nr 4; **P. Sobolewski**, *Mediacja w sprawach cywilnych*, PPH 2006, nr 2; **P. Sobolewski**, *Skutki prawne umowy o mediację*, PPH 2007, nr 8; **S.L. Stadniczeńko, H. Duszka-Jakimko** (red.), *Alternatywne formy rozwiązywania sporów w teorii i w praktyce. Wybrane zagadnienia*, Opole 2008; **W. Stojanowska**, *Fakultatywna mediacja w procesie o rozwód według znowelizowanego kodeksu postępowania cywilnego*, ZPUKSW 2006, nr 6.2; **T. Strumiłło**, *Skierowanie stron do mediacji przez sąd*, ADR 2010, nr 3; **A. Szumański**, *Koncyliacja jako forma rozstrzygania sporów gospodarczych*, M. Praw. 1997, nr 2; **M. Tański, R. Świerzak**, *Alternatywne metody rozwiązywania sporów. Przegląd zagadnień*, Warszawa 2003; **J. Turek**, *Cywilne postępowanie pojednawcze*, M. Praw. 2004, nr 5; **A. Wach**, *Alternatywne formy rozwiązywania sporów sportowych*, Warszawa 2005; **A. Wach**, *Delimitacja mediacji i concyliacji jako samodzielnych form ADR*, R. Pr 2005, nr 2; **M. Waligórski**, *Proces cywilny. Dynamika procesu*, Warszawa 1947; **K. Weitz**, *Mediacja w sprawach gospodarczych* (w:) T. Wiśniewski (red.), *System prawa handlowego*, t. 7. *Postępowanie sądowe w sprawach gospodarczych*, Warszawa 2007; **R. Wrzeczonek**, *Protokół z mediacji w sprawach z zakresu prawa cywilnego w formie aktu notarialnego*, Rej. 2009, nr 1; **R. Zegadło**, *Mediacja w sprawach rodzinnych i opiekuńczych*, Rodz. i Pr. 2006, nr 1; **R. Zegadło**, *Mediacja w toku postępowania cywilnego – uwagi na tle projektu Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego* (w:) L. Ogiegło, W. Popiołek, M. Szpunar (red.), *Rozprawy prawnicze. Księga pamiątkowa Profesora Maksymiliana Pazdana*, Kraków 2005; **A. Zienkiewicz**, *Mediacja jako forma wymiaru sprawiedliwości*, ADR 2013, nr 4; **A. Zienkiewicz**,

Mediator w sprawach cywilnych, Rej. 2005, nr 5; A. Zienkiewicz, *Studium mediacji. Od teorii ku praktyce*, Warszawa 2007; M. Żurawska, *Mediacja – nowa metoda rozwiązywania sporów z zakresu prawa pracy (w:) Arbitraż i mediacja jako instrumenty wspierania przedsiębiorczości*, Ius et Administratio 2006, zeszyt specjalny.

Oddział 1 Mediacja

Art. 183¹. [Charakter mediacji]

§ 1. Mediacja jest dobrowolna.

§ 2. Mediację prowadzi się na podstawie umowy o mediację albo postanowienia sądu kierującego strony do mediacji. Umowa może być zawarta także przez wyrażenie przez stronę zgody na mediację, gdy druga strona złożyła wniosek, o którym mowa w art. 183⁶ § 1.

§ 3. W umowie o mediację strony określają w szczególności przedmiot mediacji, osobę mediatora albo sposób wyboru mediatora.

§ 4. Mediację prowadzi się przed wszczęciem postępowania, a za zgodą stron także w toku sprawy.

Spis treści

Uwagi ogólne	21
Dopuszczalność mediacji	23
Pojęcie mediacji	24
Dobrowolność mediacji	28
Formy mediacji	29
Pełnomocnik w mediacji	32
Mediacja w dyrektywie 2008/52/WE z dnia 21 maja 2008 r. ...	32

Uwagi ogólne

1. Przepisy oddziału pierwszego oraz kilka innych przepisów regulujących mediację w sprawach cywilnych (por. m.in. art. 98¹, 104¹, 202¹, 259¹, 436, 570²) zostały dodane ustawą z dnia 28 lipca 2005 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 172, poz. 1438). Ich wprowadzenie do naszego prawa procesowego cywilnego wychodziło naprzeciw współczesnym tendencjom, znajdującym odbicie w regulacji tej instytucji w krajach anglosaskich (zwłaszcza USA), oraz zaleceniom Rady Europy i Unii Europejskiej.

Mediację określa się jako alternatywny w stosunku do sądowego postępowania cywilnego sposób rozwiązywania sporów cywilnych. Celem wprowadzenia mediacji jest niewątpliwie dążenie do odciążenia sądownictwa państwowego. Sukcesy

w wykorzystaniu instytucji mediacji w niektórych systemach prawnych, przejawiające się załatwianiem znacznego odsetka spraw cywilnych przez zawarcie ugody lub inne załatwienie sporu stron przed mediatorem skłoniło także ustawodawcę polskiego do wprowadzenia tej instytucji do postępowania sądowego. Mediacja nie jest alternatywą dla postępowania sądowego, ale dodatkowym sposobem rozwiązania sporu cywilnoprawnego proponowanym przez ustawodawcę.

Wprowadzone przepisy miały ułatwić dochodzenie roszczeń w sprawach cywilnych i udzielić ochrony prawnej tym podmiotom, które wybiorą ten sposób dochodzenia roszczeń. Nie należy jednak zapominać i o tym, że załatwienie sporu cywilnoprawnego przed mediatorem w sposób polubowny pozwala na uświadomienie stronom szerszego tła i przyczyn ich konfliktu, a także – nie antagonizując ich – na dalszą ich współpracę w ramach wynikających z niej relacji prawnych. W konsekwencji mediacja może służyć lepszej realizacji praw podmiotowych stron przez większy wpływ na rozstrzygnięcie sprawy oraz szybsze i tańsze zakończenie sporu prawnego.

2. Według założeń, które leżą u podstaw projektowanych przepisów (por. uzasadnienie projektu, druk sejmowy nr 3213 IV kadencji), postępowanie mediacyjne w sprawach cywilnych miało być na tyle atrakcyjne dla stron stosunku cywilnoprawnego, aby z niego korzystały. Dlatego też przyjęto, że rozwiązania dotyczące mediacji powinny być nieskomplikowane. Wprowadzono też unormowania dotyczące kosztów mediacji, które miały stworzyć zachętę finansową do korzystania z niej (por. art. 98¹ i 104¹). Przesądzono, że ugoda zawarta przed mediatorem ma moc prawną ugody sądowej po zatwierdzeniu jej przez sąd (art. 183¹⁵), a wszczęcie postępowania mediacyjnego przerywa bieg przedawnienia (por. art. 123 § 1 pkt 3 k.c.).

W praktyce okazało się jednak, że mediacja jest rzadko wykorzystywana, a liczba ugód zawieranych przed mediatorem tak niewielka, iż nie stanowią one żadnego odciążenia dla sądów powszechnych. Diagnoza takiego stanu, niezależnie od poszukiwania innych przyczyn niewielkiego społecznego zainteresowania mediacją, skłoniła ustawodawcę do nowelizacji przepisów dotyczących postępowania mediacyjnego ustawą z dnia 10 września 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wspieraniem polubownych metod rozwiązywania sporów (Dz. U. poz. 1595), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2016 r.

Dokonane zmiany polegają m.in. na:

- wprowadzeniu obowiązku informowania w pozwie, czy strony podjęły próbę polubownego rozwiązania sporu przed skierowaniem sprawy do sądu;
- wzmocnieniu obowiązku informowania przez sąd o możliwości skierowania sprawy do mediacji, szczególnie na wstępnym etapie postępowania; został rów-

- nież podkreślony obowiązek sędziego dokonania oceny, czy sprawa może być załatwiona przez mediację;
- uporządkowaniu kwestii procesowych dotyczących mediacji; strony uzyskały pierwszeństwo przy wyborze mediatora, mediator może zapoznać się z aktami sprawy niezwłocznie po przystąpieniu do mediacji; mediacja może zostać wyznaczona na dłuższy okres – do trzech miesięcy;
 - zachowaniu pozytywnych skutków związanych z przerwaniem biegu przedawnienia, jeżeli nie dojdzie do wszczęcia mediacji przedsądowej z powodów niezależnych od wierzyciela;
 - wprowadzeniu wymagań co do kwalifikacji stałych mediatorów;
 - zaliczeniu kosztów mediacji prowadzonej na skutek skierowania sądu do kosztów sądowych.

Ponadto przy ustalaniu wynagrodzenia profesjonalnego pełnomocnika sąd może wziąć pod uwagę jego zaangażowanie w czynności podjęte w celu polubownego rozwiązania sporu, również przed wniesieniem pozwu. Wreszcie sąd ma możliwość obciążenia strony, która w sposób oczywiście nieuzasadniony odmówiła poddania się mediacji, częścią kosztów powstałych na skutek niesumiennej i oczywiście niewłaściwej zachowania strony względem sądu lub przeciwnika procesowego.

Dopuszczalność mediacji

3. W drodze mediacji może być rozwiązany każdy spór cywilnoprawny, występujący w sprawie, w której dopuszczalne jest zawarcie ugody (por. art. 10). Oprócz ogólnej regulacji określającej w art. 10 zakres spraw, które mogą być skierowane do mediacji, przepisy szczególne dotyczą mediacji w sprawach rodzinnych i opiekuńczych (por. art. 436 i 445²) oraz w postępowaniu nieprocesowym (por. art. 570²).

Postępowanie mediacyjne może się toczyć w takich sprawach cywilnych, których charakter zezwala na zawarcie ugody, a więc nie tylko w sprawach majątkowych, ale i niemajątkowych, w których zawarcie ugody jest dopuszczalne. Niemożliwość samodzielnego dysponowania uprawnieniami przez strony stosunków prawnych może wynikać z prawa materialnego (np. w sprawach o rozwód, separację, unieważnienie małżeństwa lub dotyczących ustalenia pochodzenia dziecka) bądź z wyraźnych ograniczeń prawa procesowego (np. w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych – art. 477¹²).

Prowadzenie mediacji może być zwłaszcza użyteczne w sprawach gospodarczych, w których najczęściej ugodowe rozwiązanie sporu między stronami ma istotne znaczenie dla dalszej efektywnej współpracy stron, oraz w sprawach rodzinnych, gdzie bezstronność mediatora i poufność prowadzonych negocjacji ma szczególne znaczenie.

Tadeusz Erciński, redaktor naukowy – profesor prawa Uniwersytetu Warszawskiego; sędzia Sądu Najwyższego w stanie spoczynku, b. Prezes SN kierujący pracami Izby Cywilnej; wybitny cywilista o ogromnym dorobku piśmienniczym z zakresu postępowania cywilnego, prawa o ustroju sądów powszechnych, międzynarodowego postępowania cywilnego oraz międzynarodowego arbitrażu handlowego; wieloletni członek i do grudnia 2015 r. Przewodniczący Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego.

Paweł Grzegorzczak – profesor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu i wykładowca Europejskiego Uniwersytetu Viadrina we Frankfurcie nad Odrą; członek Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego; autor licznych publikacji z zakresu prawa procesowego cywilnego, w tym monografii i komentarzy; do grudnia 2015 r. członek Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego.

Jacek Gudowski – sędzia Sądu Najwyższego; autor wielu cenionych publikacji z zakresu prawa i postępowania cywilnego oraz prawa o ustroju sądów powszechnych; do grudnia 2015 r. członek Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego.

Maria Jędrzejewska – profesor prawa Uniwersytetu Warszawskiego.

Karol Weitz – profesor prawa Uniwersytetu Warszawskiego; sędzia Sądu Najwyższego; redaktor naczelny „Polskiego Procesu Cywilnego”; autor wielu publikacji z zakresu postępowania cywilnego, międzynarodowego i europejskiego prawa procesowego cywilnego oraz międzynarodowego arbitrażu handlowego; w latach 2010–2014 członek Rady Legislacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów; do grudnia 2015 r. członek Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego.

Oddajemy do rąk Czytelników kolejne wydanie dużego komentarza do kodeksu postępowania cywilnego. Autorstwo najwybitniejszych autorytetów polskiego prawa procesowego cywilnego oraz długoletnia obecność dzieła na rynku wydawniczym gwarantują najwyższy poziom merytoryczny i edytorski publikacji.

W piątym wydaniu komentarz został podzielony na sześć tomów:

- tomy I–III obejmują komentarz do części pierwszej kodeksu – postępowania rozpoznawczego,
- w tomie IV omówiono postępowanie rozpoznawcze (nieprocesowe) części pierwszej i postępowanie zabezpieczające (część druga),
- w tomie V – postępowanie egzekucyjne (część trzecia),
- a w tomie VI – przepisy z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego (część czwarta) oraz dotyczące sądu polubownego (arbitrażowego) (część piąta).

W tomie II uwzględniono nowelizacje wprowadzone w latach 2013–2016, dotyczące w szczególności mediacji, w tym względnego obowiązku jej przeprowadzania przed wszczęciem sprawy, możliwości wyboru mediatora przez strony, zachowania pozytywnych skutków w zakresie przedawnienia, jeżeli nie dojdzie do mediacji przedsądowej nie z winy powoda, oraz zaliczenia kosztów mediacji do kosztów sądowych. Omówiono również nowości w zakresie postępowania dowodowego, a zwłaszcza dowodu prowadzonego na odległość oraz dowodu z dokumentów, w tym dokumentu elektronicznego. Dużą uwagę poświęcono nowym formom uzasadniania wyroków, a w szczególności tzw. uzasadnieniu wyłączonego. Od nowa, szeroko opracowano komentarz dotyczący wydawania wyroków, w tym wyroku zaocznego. Publikację wzbogacano nowymi pozycjami piśmiennictwa oraz w obszernym zakresie orzecznictwa sądowego.

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

